

Mindannyian szokások rabszolgái vagyunk. Jó, vagy rossz szokás, egyre megy, különben is, ki mondja meg, hogy mi a jó és mi a rossz... Például: Én mindent elolvasok. Legyen az, tekintélyes napilap, ajtóm elé dobott reklám újság, - nem mintha valaha is vásárlásra készített volna egy is, - szakácskönyv, útleírás vagy úgynevezett irodalom. Jó vagy rossz. Az olvasott oldalak száma a végső ítélet, az én személyes ítéletem, persze. Mindez rendben volna, de ami már az excentricitás határát súrolja: én hűségesen olvasom a táblákat. Mindenféle táblát, cégtáblát, útjelző táblát, irány vagy veszélyre felhívó kis és nagy táblát. Falvak és városok tábláit az út szélén, nem mintha bármelyikbe is valaha, csak úgy engedve a csalogatásnak, betértem volna. Hűségesen végigolvastam már két világrészt, cikcakkban, oda, és vissza. Én utazva sosem unatkozom. Szokás vagy szenvedély, mindegy.

Azt is tudom, hol kezdődött.

Réges-régen, egy végzetes napon, nagyon érdekes fel-fedezésre tettem szert. Figyelembe véve koromat - lehettem talán tíz éves, - a megfigyelés és az abból levont következtetés, azt hiszem, dicséretre méltó.

Volt a falunk szélén egy tábla, kissé fakó és viharvert tartozéka a magyar közigazgatásnak. Reformátuskovácsháza, Kisközség. 970 -hirdette az arra járónak, ami szerintem teljesen fölösleges befektetés volt a falu részéről, hisz mindenki tudta hét határon, hogy az nem Végegyháza, vagy Makó... Idegen? Idegen, akinek szólhatott

volna, aligha vetődött az istenhátamögötti, csupa-gödrös országútra, de ha mégis arra hozta volna a sorsa, úgysem hitte volna el, hogy egy kis falut ilyen hosszú névvel tituláljanak. Az igazság az, hogy héthatáron úgy volt ismeretes a szülőfalum, hogy: Reff. Ahogy Baja tanító úr belém verte az abc ismeretet, valahányszor arra jártam, - nyáridején úgyszólván minden nap mentünk a Szárazérre fürdeni, - én újra meg újra elolvastam: Reformatuskovácsháza, Kisközség 970. Talán ez az élmény köt még ma is szülőfalumhoz, az olvasás örömeinek felfedezése és az a meghatározható pont a világban, névvel ellátva.

Nyár volt. Mezitlábás iskolaszünet, mikor minden percet alkotó semmittevéssel töltött ki a gyerek-ember, kivétel én sem voltam és érthetően ellenkeztem, mikor anyám felöltöztetett, hogy temetésre cipeljen magával. Imádott temetésekre járni.

Emlékszem, nem akármilyen temetés volt az, a sűrgető mezei munkák ellenére szinte az egész falu ott volt. Hedvig Urat temették. Többen jöttek a nagy eseményre, mint a debreceni püspök látogatására, ami ráadásul még vasárnapra is esett. No nem a tiszteletadás szándékával, nem bizony. Hedvig úr a leggyűlöltebb ember volt a faluban. Mi az, hogy a leg? Az egyetlen. Mindenki utálta Hevesi Gyulát, Klaus Sebestyént, a nyugdíjas járási adóvégrehajtót, meg a gógös főjegyzőt, de gyűlölet, az csak Hedvig ispánnak járt. Úgy emlékszem, mondták, hogy negyven évig volt ispán a Sárosy uradalomban. Kegyetlenségéről híres hajszár volt, aki lovagló ostorával ütötte az engedetlen napszámosokat,

meg még az uradalmi komenciósokat is. Látástól vakulásig dolgoztatott, és ha valaki ki merte nyitni a száját, Hedvig úr hívta a csendőröket. A pletyka szerint Bacsa Jula átkot vetett rá. Egy fél házóra adta össze a pénzt a falu, - az járta tiszteletdíj gyanánt. Jula nem volt olcsó, de ha ő egyszer rossz szemet vetett valakire, az akár már mehetett is gyónni. Persze Hedvig úr esetében reputációja némi csorbát szenvedett. Micsoda átok, mondták, nyolcvanöt évet élt meg a gonosz ispán, nyugalmas békességben, bújva a világ elől a falu legszebb házában, hűséges házvezetőnöje, Sipákné társaságában. (A rossznyelvek szerint Sipákné is beszállt a fél-disznó árába.)

Ott tolongott az egész falu a sírgödör körül... Friss széna illatát hozta a jótékony szellő, s amint Szabó Dani nagytiszteletes úr befejezte a kegyeletesen rövidre szabott szertartást, a tömeg várakozása tetőpontra hágott. A kántortanító hiába integetett a gyülekezetnek, szinte szólóban énekelte, hogy Tebened bízunk elejitől fogva... A négy csákós gyászhuszár megmarkolta a két kötél végét, hogy a koporsót a sírba eresszék... és akkor az átok beütött. Megcsúszott a kötél és a koporsó fejjel lefelé bezuhant a gödörbe. Egy nagy roppanással megnyílt és Hedvig úr kibillent a gyaluforgácsból vetett ágyból. Se nadrág, de még egy gatya se volt rajta, ott állt a kopasz fején a sírgödör sarkában, mint egy cirkuszi akrobata. Kócmadzaggal volt összehúzva hátán a felsliccelt ing meg a fekete ünneplő kabát, májfoltos pipaszár lábai meredtek az ég felé. Az egykor rettegett hajcsár utolsó földi jelenése bizarr tragikomédiává vált. A tömeg felmorajlott, többen Bacsa Jula nevét említették leplezetlen

ujjongással, félrelökve papot, kántort tolakodott a nép, hogy közelről láthassa a nagy produkciót.

Az átok! - suttogták, s néhányan még ünnepélyesen kezet is fogtak.

Az anyaföld sem akarja befogadni!

Van Isten! - meg ehhez hasonló bölcs kijelentések hangzottak el..

Közben Túróczki Jani bácsi beugrott a sírgödörbe, előbb feltolta a szobor-merev ispánt, ott Fülöp, az öreg sírásó lefektette az agyagos földhalomra és letakarta fehéren virító alsó felét a kabátjával. Aztán kihúzták a két darabra nyílt koporsót, Sipákné segédkezett elrendezni benne a maradék gyaluforgácsot és belefektették az öreg Hedviget. Valaki elszaladt a temetőcsősz házába kalapácsért és nem telt bele sok idő, most már minden további halasztás nélkül a sírba került az átkozott. Mire a sírásók elkezdték ráhúzni a földet, az utolsó falusi is kifordult már a temető kapuján. Mint egy részeg lakodalmas menet, hangos csevegés közben, ráérősen sétált hazafelé a gyülekezet azzal a megnyugtató érzéssel, hogy lám csak, lám...fogott az átok. Jobb későn, mint soha.

Bacsa Julia tekintélye és árfolyama ott, azon a szép nyári napon, duplájára ugrott.

Tulajdonképpen én nem is az emlékezetes temetésről akartam beszélni, hanem a vele kapcsolatos felfedezésről. Másnap délután a Szárazérre mentünk néhányan, - jó lubickolás meleg volt, - ahogy a falu-tábla előtt mentünk el, kíváncsian néztem, hogy vajon valaki kijavította-e már rajta a számot 969-re, mivel az öreg Hedvig már elköltözött a faluból. Hát nem. Még mindig

970 volt rajta... Másnap, harmad nap, még egy hét múlva is.

Néhány hétre rá, meghalt a dédnagyapám. Másnap megnéztem a táblát, 970. Aztán a hangyás Nagyéknál született egy gyerek. 970. Nemsokára rá mi is megszorodtunk, jött a Sári húgom, (mintha nem lettünk volna már elegendő) 970, emberek haltak és születtek, de a nagy táblán semmi változás, az maradt 970. Féltem akárkit is kérdezni az ügyben, hátha senki sem vette még észre a hiányosságot rajtam kívül és a kíváncsiságom még majd valakit bajba sodor. Valakit, aki elhanyagolta a kötelességét, számon tartani falunk népességében beállt változásokat. Éltem az átlag tízévesek mozgalmas életét, látszólag gondtalan, de valahol a háttérben, mint egy kavics a cipőben, a nyugtalanító gondolat ott settenkedett... mit lehetne tenni a falutábla ügyében.

És egyszer csak minden megvilágosodott. Ez az! Megvan a nagy rejtély megoldása!

Minden holt öreg helyébe egy új gyerek születik... s a tábla marad! Nem kell rajta a számot cserélni. Meg van írva, hogy 970 és slussz, a mi falunkban se több, se kevesebb. Milyen bölcs rend.

Az egész eset egy dolgot bizonyít, hogy mennyit tanulhat az ember, még ha csak tíz éves is, ha odafigyel a világ rendjére. Már csak azt kellett volna kitalálnom, hogy ki irányítja a forgalmat? Ki dönti el, hogy ki megy, és ki jön? Gondoltam, talán valaki a községházán... Közismert tény volt, hogy minden jó vagy rossz a községházáról ered. Mindegy, az egész rendszert én akkor igen elfogadhatónak találtam.

A tábla olvasás szokása örökre megmaradt... Még ma is, hosszú útról hazatartva, amikor a kanyarban feltűnik az ismerős tábla: Niagara Falls, population 74,500, nekem az a régi, fakó, viharvert tábla jut eszembe, s rajta az örökre elrendelt 970.

Egy dolog azért még ma is meggondolkoztat. A bábaasszony férje volt a temetkezési vállalkozó.